

VINT-I CINC ANYS DE DOCÈNCIA, CINC LLEIS D'EDUCACIÓ I UNA PERMANENT SENSACIÓ D'INCERTESA. UNA REFLEXIÓ SOBRE L'EDUCACIÓ AMB LA LOE COM A TELÓ DE FONTS

Joan Gelabert i Mas
Ensenyant de secundària

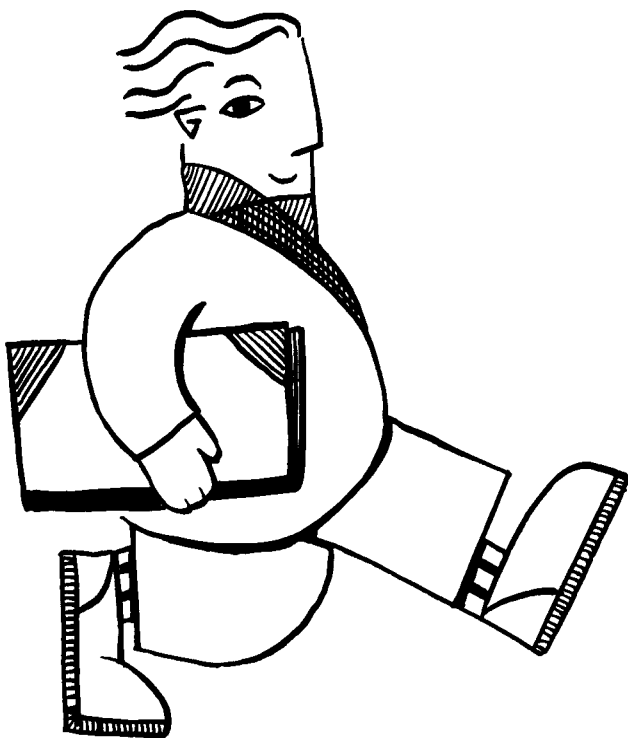
Un amic em demana que faci algunes consideracions a la nova Llei Orgànica d'Educació (LOE), que es pretén aprovar properament (ja s'haurà aprovada en sortir la revista) i que vendria a modificar, de manera substancial, la Llei Orgànica de Qualitat d'Educació (LOCE), no acabada de desenvolupar, i que hauria d'haver substituït bona part de la Llei Orgànica d'Ordenació General del Sistema Educatiu (LOGSE), encara vigent en molts d'aspectes. I ho faig, sense saber com quedarà el text definitiu i si m'hauré d'empassar algun dels meus comentaris.

Aquests comentaris, no basats en cap anàlisi exhaustiva de l'articulat de la nova proposta (amb la LOE, passa una mica com amb la presentació de la proposta del nou estatut català, que tothom en parla i opina i pràcticament ningú no se l'ha llegit), responen a una visió molt personal i a l'empara de vint-i-cinc anys de trespasar pel

món de la secundària, a centres ben diversos, a Mallorca i fora Mallorca. Vull que quedi clar, per si fes falta, que no estic disposat a assumir la simplicitat de valorar alguns aspectes en discussió de la llei com a propis de la dreta o de l'esquerra, deixant així, per exemple, que la valoració de la cultura de l'esforç sigui patrimoni exclusiu de la dreta i que la generalització de l'educació sigui patrimoni exclusiu de l'esquerra, tot i que algunes actuacions, poc afortunades per les dues parts, semblen fixar aquests apriorismes. Les coses no són tan simples i hi ha moltes coses a debatre, moltíssimes, sempre tenint en compte la realitat actual i la problemàtica, les problemàtiques, que apareixen al món educatiu, en aquest cas a la secundària, que és el que més conec.

“...la defensa de determinades mesures que afecten la privada semblen més pròpies de concepcions mercantilistes i neoliberals de l'ensenyament...”

Les grans línies en discussió defensades per la normativa proposada, això és que la doble línia de centres educatius, públics i concertats (és a dir sostinguts amb fons públics), assumeixin els costos d'una educació igualitària, compensada, no discriminatòria i accessible a tothom, sense distincions de classe social, religió, etc., em pareix fonamental, així com que es generalitzi i es reparteixi de manera equitativa i equilibrada la població escolar nouvinguda; també el fet que la religió no sigui una matèria avaluable, em pareix raonable, encara que jo la trauria dels centres educatius sostinguts amb fons públics i marcaria una matèria obligatòria de cultura religiosa, general, absolutament imprescindible per entendre, en el nostre context cultural, determinats plantejaments i realitats funcionals i estètics quan es parla de literatura, d'història, d'art, de música, de filosofia, etc. Tampoc no puc negar que preferiria que l'esforç pressupostari anàs a reforçar bàsicament l'escola pública, tal i com predicava, fins no fa

gaire, el PSOE, però sembla que això és una batalla perduda del tot, fins i tot amb majories absolutes dels socialistes. La força de la dreta a l'hora de defensar plantejaments clarament comercials dels centres concertats, per sobre de plantejaments pedagògics (encara que disfressats amb la premissa del dret a la lliure elecció de centre), també no deixa de ser una altra històrica acotada de cap. És curiós observar com la defensa de determinades mesures que afecten la privada semblen més pròpies de concepcions mercantilistes i neoliberals de l'ensenyament, que d'una voluntat de posar a l'abast de tots els ciutadans, de manera pública, generalitzada, gratuïta i igualitària, els recursos que els permetin millorar la seva formació i la seva qualitat de vida.

Tampoc no puc deixar de mencionar la por que em produeixen determinats plantejaments dels sectors més contraris a la LOE quan qüestionen, entre altres coses, el grau d'autonomia que les diferents comunitats educatives tendran per marcar uns itineraris curriculars propis. L'onada d'espanyolisme unificador i amb ressons d'èpoques pretèrites que s'amaga al darrere d'aquests plantejaments produeix una inquietud que en qualsevol moment pot esclatar i ser usat com a recurs d'enfrontament partidista.

No sé si la promesa (en els moments en què redactava aquestes línies era el que apareixia a la proposta) d'aportar uns 6.000 milions d'euros per finançar l'educació al llarg del proper quinquenni és suficient o no (pel que diuen els experts encara ens movem lluny del que mou l'educació, pressupostàriament, a la mitjana europea), però sí que sé que l'educació necessita mà de metge i no només injecció econòmica (que també la necessita i molt).

No estaria gens malament parlar del fet que els equips directius, fins ara elegits democràticament amb el consens de la comunitat educativa, passaran (si no canvia la cosa) a ser designats per concurs de mèrits valorats per l'administració. No sembla bona idea separar aquells que han de dur les regnes dels centres educatius del sentit majoritari d'un claustre i del dia a dia de la realitat de l'aula.

També deixa un cert regust a concessió a la dreta el fet que l'admissió als centres concertats significarà, per a l'alumnat matriculat, mantenir una certa aquiescència amb l'ideari del centre educatiu (la petició dels pares es farà directament als centres) i, si no és així, la matrícula pot estar condicionada a aquesta acceptació.

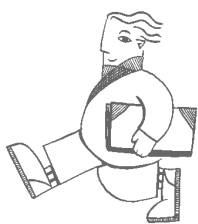

Tampoc no em sembla massa progressista augmentar les ràtios d'alumnes per aula que apareixien a la primera proposta. La necessitat d'una atenció com més personalitzada millor, no es veuria gens afavorida amb aquesta mesura si s'arriba a dur a terme.

“...el professorat, en bona part no ha pogut, sabut, o volgut adaptar-se a aquesta nova realitat democràtica, i a aquests canvis socials.”

No sé si aquestes línies que vénen a continuació són consideracions que poc tenen a veure amb el debat de la LOE; jo crec que sí, que hi tenen una relació directa. La sensació d'haver estat, tots els anys en què m'he mogut en el món de la docència, enmig d'un debat permanent, ha estat possiblement pel fet que els canvis en l'educació han anat paral·lels als canvis tan considerables que ha experimentat la nostra societat el darrer quart del segle vint i els primers del segle vint-i-u. I és que al llarg d'aquests vint-i-cinc anys de trepitjar aules, no solament han canviat les lleis educatives, el sentit de l'educació, també ha canviat, sobretot, l'alumnat.

Són moltes les veus que s'han manifestat sobre el “fracàs” de la LOGSE. Per a alguns, una insuficient dotació econòmica, fou el motiu pel qual una bona llei quedàs òrfena, coixa. Una llei que havia de donar resposta a les necessitats d'uns nous temps de canvis i de ciutadans lliures. Uns plantejaments pedagògics avançats pareixien fer possible, juntament amb el dret a l'educació per a tothom, que, per primera vegada al llarg del segle XX, l'educació fos entesa com a dret democràtic, irrenunciable, garantia de ciutadans lliures, solidaris, responsables, coneixedors i respectuosos amb

la pluralitat cultural i lingüística dels diferents territoris de l'estat. A l'hora de la veritat, qui havia de dur endavant tot això, el professorat, en bona part no ha pogut, sabut, o volgut adaptar-se a aquesta nova realitat democràtica, i a aquests canvis socials. Mentrestant, l'alumnat sí que havia canviat. En un moment en què determinats plantejaments pedagògics històrics desapareixen de l'escola (sobretot de la pública) o determinats valors de la vida pública o familiar: el principi d'autoritat indiscutible del professorat i la submissió total de l'alumne; l'assumpció d'unes normes rígides, molt marcades, per part de l'alumnat al llarg de tota la seva vida acadèmica; la bona valoració de l'ensenyant dins una societat molt jerarquitzada; la inhibició de la família com a referent a l'hora de transmetre determinats valors que l'escola no feia més que reforçar i continuar; etc., és, precisament, el moment en què l'escola ha d'assumir no solament el paper de transmissora de coneixements, sinó que en bona part ha d'assumir altres papers (sobretot el de la socialització, amb tot el que això comporta) que a fora, al carrer, a la família, ja no es donen. No puc afirmar, amb sinceritat, que els ensenyants hàgim sabut fer front a tota aquesta allau de necessitats que ens queia a sobre, que se'ns exigia. I molt sovint hem anat fent la viu-viu sense massa criteri i veient-les venir. I els dèficits, per la necessitat de fer front a mil i un problemes que es generaven al centre (problemes, la majoria d'ells, que venien de fora), han ocasionat que al final de cada etapa educativa, s'hagin anat perdent coses pel camí. No seré d'aquells que opini, que tot plegat hagi estat un autèntic fracàs o despropòsit, però sí que crec que les coses no s'han fet de manera rigorosa. A problemàtiques diferents, solucions diferents i tractaments diferents, amb atenció continuada a tots i cadascun dels alumnes. I això requereix especialistes

“...l'educació compartida, entre l'escola i la família, no pot ser assumit per cap llei i ser conscient que el fracàs de l'educació és el fracàs de tota la societat...”

diversos, i recursos, molts de recursos que no s'han tingut. La por a ser acusats de discriminadors i d'anar en contra de l'esperit de la LOGSE, ha fet que en massa casos s'hagi mantingut en una aula alumnat que requeria un tractament apart, un espai apart, perquè tot el temps i esforços que li dedicaves a ell, deixaves de dedicar-los als altres. La diversitat, exigeix solucions individualitzades, no sempre compatibles en un mateix espai

i temps i a l'abast d'una sola persona. Massa vegades els docents ens hem sentit orfes, sols, desvalguts, davant les necessitats que trobàvem a l'aula. A vegades per manca d'habilitats o de formació per fer-hi front. I d'altres per manca de suport extern, ja que no sempre hem tingut l'administració al nostre costat, ni, sobretot, les famílies. Encara no fa dos dies que una companya de feina em comentava la conversa que havia tingut amb una mare d'un alumne d'ESO, tutorat seu, que era a casa després de ser expulsat del centre, per un problema reiterat de mal comportament. Abans, la conversa amb els progenitors no havia estat possible; ara l'expulsió havia accelerat la seva presència. A la pregunta protocol·lària de la tutora sobre com es trobava la criatura, la mare respongué sense cap problema: “Com un marquès; a casa, dormint i sense fer res”. Cap retret a la criatura. Cap consideració a fer-li. No és possible educar al marge de les famílies, contra les famílies. També és cert que el valor de l'educació compartida, entre l'escola i la família, no pot ser assumit per cap llei i ser conscient que el fracàs de l'educació és el fracàs de tota la societat, no la dels ensenyants, ni de l'escola.

L'escola ha de tornar centrar el debat, però no en el sentit en què ho manifesta o vol el PP, sinó en el sentit d'apostar fort i amb ganes de millorar-la, sense perdre cap valor democràtic, sense adoctrinaments ideològics, amb pluralitat i integradora, de qualitat, igualitària, respectuosa amb la pluriculturalitat i la diversitat lingüística de les diferents realitats nacionals de l'estat. Una Llei d'educació que si s'ha de canviar, ha de ser perquè els temps ho necessitin, no perquè s'ajusti al color ideològic del partit que en aquell moment governa. Això no fa més que contribuir a embolicar més la troca, a fer encara més difícil la tasca dels ensenyants i a marcar més distàncies entre les aules i el carrer.